

جنون قدرت و قدرت نامشروع

در باب فاشیسم - توتالیتاریسم و کاپیتالیسم

دکتر محمدرضا سرگلزایی

فهرست

- ۷.....پیش‌گفتار
- ۹.....اسطوره‌شناسی و امر سیاسی
- ۱۴.....بازخوانی داستان ضحاک: واژه‌های فریبکار
- ۲۰.....ارماییل و گرماییل: نه سیخ بسوزد نه کباب
- ۲۳.....مثلث کارپمن ایرانیان
- ۲۶.....پیشگویی داستایوسکی
- ۲۸.....برادران کارامازوف: شکل‌گیری فاشیسم
- ۳۲.....یونگ و فاشیسم
- ۳۵.....فاشیسم و سینما
- ۳۹.....کارمند شریف اداره سلاخی!
- ۴۲.....هانا آرنت، کارل یاسپرس و مسئولیت سیاسی
- ۴۷.....صداقت، دروغ، سیاست
- ۵۰.....آنتونیو گرامشی و هژمونی فرهنگی
- ۵۳.....ادیات مستقل، پادزهر قرائت رسمی
- ۵۶.....جورج اورول - فروید - توتالیتاریسم
- ۵۸.....میلان کوندرا و توتالیتاریسم
- ۶۱.....فوکو، مارکس، فرهنگ و اقتصاد

ریچارد نیکسون، الویس پریسلی و عکس یادگاری	۶۳
مدیریت به سبک آپارتاید	۶۶
به سوی اتوپیا	۶۸
دیس توپییای سرمایه‌داری	۷۳
آیا فمینیسم بدون سوسیالیسم ممکن است؟	۷۵
من امیدوارم	۷۹
آزادی و تاریخ	۸۱
ماشین بخار و پایان برده‌داری	۸۷
زندانیان امید واهی!	۹۰
ریشه‌های خشونت	۹۳
گفتمان خشونت/ادبیات اوباش	۹۷
نقص‌های فردی و مسئولیت اجتماعی	۱۰۰
استبدادپذیری در گفتمان عرفانی	۱۰۲
چرا «مدیریت زنوسی» بحران‌آفرین است؟	۱۰۷
معرفی نویسنده	۱۱۱

پیشگفتار

مجموعه‌ای که تقدیم شما می‌گردد شامل مقالات مستقلی است که وجه مشترک آن‌ها شناخت و نقد قدرت نامشروع و فرایندهای شکل‌گیری و دوام آن است.

این مقالات نگاهی میان رشته‌ای دارند و از اسطوره‌شناسی و فلسفه گرفته تا روان‌شناسی اجتماعی برای درک این‌که چگونه نهادهای قدرت نامشروع بر زندگی ما اعمال سلطه می‌کنند بهره برده‌ام.

نگاه چندوجهی این مجموعه از یک سو نقطه‌ی قوت آن است و از سوی دیگر نقطه‌ی ضعف آن. قوت از این حیث که گستره‌ی وسیعی از نظریه‌ها و اندیشمندان را به خواننده معرفی می‌کند و خواننده بر اساس علاقه و رشته‌ی خود هر نظریه‌ای را که انتخاب کند پیگیری خواهد کرد. ضعف از این جهت که نتوانسته‌ام هیچ یک از نظریه‌ها را آن‌گونه که کارشناس آن حوزه در یک کتاب تخصصی به آن می‌پردازد وسیع و عمیق بشناسانم.

از آن‌جا که انگیزه‌ی اصلی من در فراهم آوردن این مجموعه دغدغه‌ی اجتماعی بوده نه هدف آکادمیک، با اذعان به ضعف فوق تصمیم به ارائه‌ی آن به هم‌وطنانی که دغدغه‌ی مشابه دارند گرفتم با این امید که دغدغه‌های

مشترک ما تبدیل به برنامه و اقدام جمعی شوند.
از نشر محترم قطره برای پذیرش بار انتشار این کتاب سپاسگزارم.

دکتر محمدرضا سرگلزایی - روان‌پزشک

تابستان ۱۳۹۶

اسطوره‌شناسی و امر سیاسی

بر اساس تعریف رابین رابرتسون در کتاب «روان‌شناسی یونگی برای مبتدیان»، آرکه‌تایپ‌ها یا کهن الگوها قصه‌هایی هستند که مرتب در زندگی ما تکرار می‌شوند. قرن‌ها و هزاره‌ها می‌گذرد اما بعضی قصه‌ها گویی ثابت و تکرار شونده هستند. تقریباً همین تعریف را اسطوره‌شناسان برای اسطوره ارائه می‌دهند. Myth یا اسطوره بن‌مایه‌ی مشترک قصه‌هاست. با این‌که قصه‌های بسیاری در ملل و فرهنگ‌های مختلف وجود دارند که به ظاهر از هم متفاوت‌اند ولی با بررسی آن‌ها پی می‌بریم که تعداد محدودی بن‌مایه یا موتیف تکرار شونده در این قصه‌های متکثر، مشترک هستند. اگر از دیدگاه اسطوره‌شناسی (Mythology) و روان‌شناسی کهن الگویی (Archetypal Psychology) به زندگی نگاه کنیم اگرچه هر موقعیت زندگی منحصر به فرد و تکرار نشدنی است اما می‌توانیم همین موقعیت‌های متفاوت را در چارچوب مشخصی قرار بدهیم که زندگی را برای ما قابل فهم کند.

موضوعی که در این یادداشت می‌خواهم به آن بپردازم «اسطوره‌شناسی امر سیاسی» است. حکومت یا نهادهای قدرت در همه‌ی جوامع وجود دارند. دیدگاه اسطوره‌شناسی و کهن الگویی ممکن است این باور را در ما تقویت کند که زندگی جبری و تاریخ در حال تکرار شدن است. در مقابل